

AZ INGATLANÜGY

HOLTI MÁRIA

Az egész felfordulás akkor kezdődött, amikor nagyapánk olyan előnyösen eladta a telket. Fenemód elégedett volt az árral, amit kapott; ez is bizonyítja, hogy soha olyan értelmes dolgok nem kerültek ki a mi konyháinkból, mint éppen az adásvétel bonyolódását követő napokban. Ugyanis rákaptunk a rablólúsrá, és a hozzá tartozó salátát se forszírozták túlságosan (azt hiszem, azért, mert másból — húsból — volt elég).

Felejthetetlen napok voltak azok, nyilván anyánk számára is. Azt hiszem, nem túlzok, ha azt mondom: a macskák is észrevehették a rezsimváltozást, valahogy többet doromboltak otthon, a csavargás rovására. Ahogy megzizzent a sárga hentescelofán a konyhában, talán még az Égei-tenger partjáról is előjöttek volna — és nem csatlakoztak.

Mindezt csak így, bevezető jellemzőképpen mondom, nagy vonalakban, hiszen költöttünk mi másra is azokban a napokban. Anyánk tudatalattija valahogy a bölcs előrelátásra volt kiképezve, ezért gyorsan elvitt bennünket egy közepesnek tartott könyvesboltba (számomra ez volt a város legjobb ilyen üzlete, de nem akartam vitatkozni), és azt mondta:

— Nem fontos ugyan ész nélkül költekeznünk, de azért egyszer az életben kedvünkre szénézhetnénk ebben a boltban is.

Nagyon tetszett az ötlet, hiszen általában csak az önkiszolgáló boltok szappan, fogkrém és gépsonka tornyaihoz, pástétom felhőkarcolóihoz voltunk szokva, nagy néha a nagyáruház rövidáruosztályához, ahol a zoknikat és a harisnyákat vettük, ahol sorra próbáltuk az egész és közöttek számokat, miközben az eladónők különféle gorombaságokat vagdostak anyánk fejéhez. Szerintük az ilyesmit nem szokás próbálni, mindenki tudja a maga számát.

— Mit tegyek, ha mindig elfelejtem — suttozta anyánk.

Szívós volt (csak amikor házon kívül volt, akkor tudott ilyen szívós lenni); sorra bontogatta a kis csomagocskákat. Amikor végzett a bontogatással, az egész szédült pamuthalmot odatolta a leg-hangosabban méltatlankodó eladó elé, és galambhangján ezt mondta:

— Képném számlázni.

Nem részletezem az eladó arcának változásait és a rövidáru-osztályon hirtelen beállt csendet. Szó nélkül fizettünk, és kivonultunk, titokban anyánkat lestük, vajon mit gondol, kiült-e az elégtétel az arcára, vág-e lélekben egy lesajnáló grimaszt. De mind-ebből semmit nem láttunk.

A könyvesboltban valóban alaposan szétnéztünk, és valahányan csak voltunk, külön kis könyvhalmokat képeztünk a földön a nélkülözhetetlenek tartott kötetekből, és sajnálkozó pillantásokat vetettünk a másik kupacára. Anyánk volt a legszerényebb, ő csak a kétkötetes házi orvosi tanácsadót tartotta egyedül megvásárlásra méltónak a világirodalomból; igaz, egy vékony kis versfüzetet vagy négyszer is leemelt a polcra, de aztán mindig visszatette. Imponált nekünk ez a néma fegyelmezetség. Zárórára azért mi is összekapkodtuk valahogy az egymás tetején folyton csúszkálni akaró könyveinket, és a pénztárhoz vonultunk minden lökdösődés nélkül. Félre néztünk, amíg anyánk fizetett. Kint a járdán, a kirakat előtt anyánk gondterhelten megszólalt:

— Gyerekek, ma nagyon kiduhajkodtuk magunkat. Jó lesz spórolni.

Öcsém, akit mérhetetlenül zsugorinak tartottunk, aki képes volt két szem cukrát hetekig, a szétolvadásig és szétmaszatolódásig dugdosni előlünk, lefegyverző kedvességgel és találékonyssággal mondta:

— Akkor ma vacsorára jó lesz egy tojásrántotta is. Sajt nélkül.

— Én is valami ilyesmire gondoltam — helyeselt anyánk. — Rántotta, sima kenyérral.

— Esetleg újhagyma — tódította a nővérem, ügyeletes és hivatasos elégedetlenkedőnk (morgónk, mondta egyszer apánk), akinek mindig nagy ötletei voltak.

— Majd rajzolok neked — kurjantotta öcsénk kétszínűen és boldogan, hogy olyan simán megúszta a könyvesbolti turnét, hiszen anyánk egyetlen füzetkét sem húzott ki idegesen vagy nyugtalanul az általa kiválasztott könyvekből, ez meg minek neked felkiáltással, pedig vásárlmányai közt olyasmik is akadtak, mint *A klasszi-*

kus balett alapjai. Balettre pedig egyikünk sem járt, nem is szándékozott.

— Csak ne az én filctollaimmal rajzold azt a hagyományt — morgott másik nővérem, aki soha nem engedett bennünket a holmijához nyúlni. Ha mégis hozzányúltunk valamelyik írószeréhez, vagy különleges engedély nélkül felhúztuk a tornacipőjét, minden további nélkül sírva fakadt. „Itt van, vidd. Nekem már nem kell.” Szerintünk egyszerűen irigy volt, apánk szerint pedáns egy kicsit, de majd idővel kinövi.

Így utánoztuk-majmoltuk pár napig a fogyasztói társadalmat. Semmiképpen nem állítom, hogy beleuntunk volna a dologba, fenét: jeles napok voltak azok. Ennek a periódusnak a végére a pontot, azaz a felkiáltójelet (apánk szerint a paragrafust) nagyapánk testvére tette, aki minden előzetes értesítés nélkül leutazott hozzánk. Ezt a leutazás szót is tőle idézem; minden, a házából való legkisebb kimoccanását is leutazásnak nevezte valahová, ebben az esetben hozzánk. Szokásos gyászos hangulatában érkezett, és már az előszobában megkezdte hagyományos morgolódását:

— Ezt a macskát meg mért engeditek be a lakásba? Állatnak kint a helye.

— Azért, mert ez szobamacska, és nem kintimacska — mondta találékonyan és nem titkolt ellenszenvvel az öcsénk. (Néha igazán jól jött a közreműködése.) — Szobamacskának pedig lakásban a helye. — Talán, hogy nagyobb nyomatékot adjon mondókájának, szemrebbenés nélkül hozzátette, ugyanilyen gerincesen: — Ez áll a Brehmben is, most vettük.

Azt, hogy most vettük, talán nem kellett volna mondania; nagyapánk testvére legyintett, és fúriaként támadt anyánkra:

— Teljesen félreneveled ezeket a gyerekeket. Ha így folytatják, még bűnöző is lehet belőlük.

Az ötlet — a bűnözőség — halálosan megtetszett mindnyájunknak; az este folyamán nyíltan bűnözőt játszottunk, betörősdit, kivégzéseket meg ilyesmit, hullottunk, mint a legyek a PIPS spray hatására, és olyan vadul bokszoltuk egymást lapocka alatt, hogy rossz volt hallgatni. (Csak úgy döngött.) A játéknak nagyapánk vetett véget. Megkért bennünket, viselkedjünk már, így képtelen a keresztretjvényt megoldani, márpedig a helyes megoldásért nyerhet egy teljes *Varázsfuvolat* is, Karl Böhm vezényletével, amennyiben az ő nevét húzzák ki.

— Az nem is lenne rossz — mondta apánk gyakorlatiasan —, egyetlen szál Mozart-lemez sincs a házban.

— Csak ez legyen a legnagyobb baj — mordult nagyapánk testvére. — Hány rendes és kiváló emberről tudok, akiknek nincs Mozartjuk.

Őcsénk már éppen készülődött bekapcsolódni a beszélgetésbe, de anyánk rávillantotta figyelmeztető pillantását: jelen esetben hagyja a szót úgy folyni, ahogy folyik. Őcsénk köhécselt tétován egy kicsit, aztán ördögi ügyességgel fenn termett emeletes ágyán (a tyúklétra mellőzésével), és az este folyamán berendezkedett anyánk pillantása értelmében arra, hogy néma szem- és fültanúja lesz a további eseményeknek.

Az este valóban eseményessé vált. Nagyapánk testvére kérdően nézegette a rántott borjúszelvények romjait az asztalon. Sehogy nem érthette, hogyan lehet, hogy annyi a maradék. Ilyen drága ételből. Először úgy tettünk, mintha észre sem vennénk, mit nézeget olyan helytelenítően, inkább szó nélkül segítettünk összeszedni a tányérokat, melyek közt nem akadt két egyforma. Ekkor húzott először a lesipuskáján:

— Ha jól tudom, ma itt senkinek nincs születésnapja.

— Á, dehog, dehogy — csipogta a zsupori nővérünk.

Anyánk szándékosan hagyhatta utoljára a húsos tálát, hogy ne legyen olyan feltűnő, ha kiviszi; nehogy azt higgye az öregember, nekünk valami takargatnivalónk van. Mikor már az asztalt is lesöpörte, akkor fogta meg a félretolt edényt, és sétált ki vele olyan könnyedén, ahogy azt *A klasszikus balett alapjaiban* leírták egyes nyitányok vagy zárótételek illusztrálására.

— Nektek pénzetek van. Ne is titkoljátok — repült a következő golyó.

Apa nevetgélve vetette oda:

— Akad. Csak nem tilos?

Nagyapánk a térdére tette a Mozart-igényes keresztretjvényt, és rögtön védőállásba húzódott:

— Nem loptuk.

— Szóval, pénzetek van. — Egyre könnyörtelenebb lett: — Menynyi?

Anyánk már visszajött, hogy leszedje az abroszt is:

— Mit tudom én. Meg se merem számolni. — Ő is nevetgélt: — Jobb, ha nem idegesítem magam.

— Ti eladtátok a telket.

— El — mondta harciasan nagyapánk. — Ha érdekel, tudd meg, hogy eladtuk. Mi a fenének, ha építeni úgysem tudunk rajta. Akkor minek. Hadd építsen rajta házat más, aki tud. Mi nem tudtunk volna. Ezt tanúk nélkül is elhiheted.

— Szóval, eladtátok. Igaz, hogy a tetek volt, de azért szólhatatok volna.

— Nem szóltunk — mondta harciasan a nővérem. — Különben is, a nagyapáé volt, és azt csinálhatott vele, amit akart.

— De csak volt — húzta alá az előbbieket öcsénk emeletes ágya fedezékéből. — Volt telek, mincs telek, kész.

Nagyapánk testvére szinte fuldoklott az indulattól. Hiúszemét villogtatva kérdezte:

— Aztán mennyiért adtátok el, ha nem vagyok indiszkrét? Mert hogy áron alul, arra a nyakam teszem.

Indiszkrétnek tartottuk, és éppen a kivörösödött nyakát nézegettük, amikor nagyapánk — hogy elejét vegye a további faggatózásnak — bevallotta az árat:

— Százezerért.

Ezt mi se tudtuk. Nem értettünk ugyan az ingatlanárokhoz, de már hangértékben is kevés volt. Mi is meghökkentünk. Százezer? Amikor egy órácskára a pingpongasztal bérlete egy ötvenes...

— Százezer? — Nagyapánk testvére felugrott. — Meg vagytok ti örülve? Százezer? Százezerért már egy garázsra való telket se kapsz, te, te hü... .

— Jó, hülye vagyok — mondta a nagyapánk. — Lehet. De már elment a kocsi. Kész.

— Azt csak te úgy gondolod, öregem, hogy elment a kocsi! Azt csak te úgy gondolod! — Felénk fordult, mi voltunk a soron: — És ti? Minek vagytok ti itt? Ti hagyátok?

— Nem is tudtuk — vallotta be apánk. — Elvégre nem az enyém volt.

— Jó vicc, nem az övé!

Láttam, anyánk már legszívesebben bevonult volna a fürdőszobába, hogy a maga részéről kilépjen a társalgásból, de ekkor nagyapánk testvére az asztalra ütött (már üres volt):

— Ha nem tudátok, szerencsétlenek, az a telek legalább ötször annyit ért. Remélem — tette hozzá még epésebben —, az illetékeket, azokat nem ti fizettétek? he?

Nagyapánkra néztünk.

— Én fizettem, és kész. Utólagos kesergésnek nincs helye.

— Majd lesz helye. Vissza kell perelni. Visszaadni szépen a pénzt.

Az öregember szedelőzködni kezdett, magával vitte apánkat is, nyomukban elhalt a puszogás. Ekkor nagyapánk mindenről és mindenkiről megfélekedezve felkiáltott:

— Képzeljétek, kijött az egész! Kijött! Esélyünk van a Mozart-ra! Esélyünk!

— Karl Böhm vezényletével — egészítette ki öcsénk.

*

Apánk késő éjjel jött haza. Szaggatott félmondatokból, a tompa sustorgásból kihámoztam, hogy közben ügyvéddel is tárgyaltak: ESÉLY VAN, amennyiben nagyapánkat szemliss, beszámíthatatlan bolonddá nyilvánítják, és amennyiben ő HAJLANDÓ LESZ vállalni a szerepet. Mindezek alapján következhet a perújrafelvétel. Ehhez az a fontos, hogy nagyapánk beszámíthatatlan legyen, de aki mégis kijátszotta az éberségünket. Anyánk sírdogált egy kicsit, de még ekkor sem volt hajlandó — apánk alapos unszolására — megszámolni a maradék pénzt.

— Nem és nem — mondta. — Hát nem mindegy már, akár-mennyi?

— Nem bizony, mert lététbe kell helyeznünk. Vagyis visszadnunk. Amíg nincs egyben az egész, az ügyvéd egy fél lépést sem tesz.

— Csináljon az ügyvéd, amit akar, engem az egész nem érdekel.

— Kérlek — könyörgött apánk. — Ne beszélj így. Hát nem hallottad, hogy az ötszörösét is megkaphatjuk?

— Még az ezerszereséért se megyek bele egy ilyen hercehurcába — dadogott anyánk. — Még a világ minden kincséért sem.

— Nem is neked kell belemenned, hanem apádnak. A szerepe. Folyton meséli hajdani amatőr színészi élményeit. Most tegyen ki magáért, garantáltan telt ház lesz. Csak egy kicsit tegyen ki magáért, és kész.

— Játssza meg a bolondot, ugye?

— Sajnos, ez elkerülhetetlen feltétele a győzelemnek. Rá kell beszélned.

Többet semmit nem hallottam; a tanácskozás anyánk egyenletes sírásába fulladt.

*

Másnap reggel nagyapánk lehozott a padlásról egy rozsdás kalitkát. Beleállította a kádba, beszórta mosóporral, és alaposan lezuhagyozta, aztán megszáritotta. Estére már a kalitkával járta a liftet, a lépcsőházat, elment a kalitkával a nyugdíjasok klubjába. A szerkentyű szakadatlan lógázása közben indulatosan füttyült vagy énekelte:

*Madarász vagyok én,
Mindig jókedvű, hej, hopszassza!
Engem, a madarászt, jól ismer
Öreg és fiatal itt e tájon.
Tudom, hogy' kell léprecsalni,
S hogyan kell a sípot fújni.
Azért lehetek boldog és vidám,
Mert enyém itt minden madár.*

A lakók, a klubtársak félrehúzódtak, ha meglátták. Már csak a szakorvosi vizsga volt hátra. Rajtunk kívül senki sem tudta, hogy csal, hogy az egész mutatvány jogi alapokon nyugszik. Az ostoba szöveget ki nem állhattuk; öcsénk a hasát fogta nevetésben, úgy kiabálta:

— Hogy vagy, Papageno? Jól vagy, Papageno?

— A dallamra figyelj gyerek, ne a szövegre — sziszegte nagyapánk a fogai között.

Azelőtt nem is tudtuk, hogy ilyen gyönyörű hangja van.

*

Rendben lement a szakorvosi vizsgálat, és megvolt az áhított orvosi papír. Már csak rajtunk múlt, hogy összeszedjük a hiányzó tízezreket, minden alapján az ügyvéd majd megteszi azokat a bizonyos lépéseket. De a gyűjtögetés sokkal nehezebbnek bizonyult, mint a nagyapánk teljesítménye.

Nagyapánk végül is a D.-i városi kórház idegosztályán halt meg. Apánk ünnepélyesebb nem is lehetett volna, amikor kijelentette:

— Látjátok, az ellentréfát is ő eszelte ki.

— Pedig erre nem is kértük meg — morogta az öcsénk.